FALUDI GÁBOR*

A szerzői jogi szerződések egyes kérdései

Köszöntés

Tomori Pált (nekem már csak a több évtizedes közeli ismeretség okán Pali) ünnepeljük. Először az ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszékén találkoztam vele, az előadóművészek korabeli (19851986) jogi védelméről írt hozzám kitűnő szakdolgozatot. Felesége (Tomori Erika) is kedves hallgatóm volt. Néhány év elteltével, 1992. végén az Artisjus jogelődjéhez kerültem a magánszervezetté való átalakítás jogi feladatainak az elvégzésére. Ettől kezdve ha nem is napi, de folyamatos a közeli kollegiális munkakapcsolatunk. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény előkészítése során együtt ülhettünk a Kodifikációs Bizottságban (akkoriban volt még ilyesmi), írásban vagy szóban számos olyan jogszabálytervezet véleményezésében vettünk részt, ahol az Szjt. valamely módosításához, a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény megalkotásához vagy módosításához volt módunk különböző szervezeti keretek között véleményt nyilvánítani. A 90-es években kezdődött egyfelől az Artisjus, másfelől az EJI és a MAHASZ együttműködése is, amely – magától értetődően, hiszen a felhasználási torta szeleteiről van szó – vitákat is hordozott, de folyamatosan bővült (nem annyira a torta…), és e bővülés során minden igazán fontos kérdésben konszenzusra tudtunk jutni. A MIE elnökségében is együtt dolgoztunk, ott Pali – de ez egy külön méltató írás tárgya – szerzői jogi alelnökként tett nagyon sokat a szerzői jog ügyéért. Az MSZJF rendezvényein és más fórumokon is tartottunk előadásokat, illetve ültünk egy és ugyanazon panelben, és nem feledkezhetek meg arról a számos koncertről, operaelőadásról, bel- és külföldön, ahol előzetes megbeszélés nélkül összemosolyogva találkozhattunk. Végül azt is felidézném – hátha Pali már elfelejtette – hogy a WIPO internet-egyezményeinek szakmai előkészítése során egy alkalommal Genfben találkoztunk (1994-ben vagy 1995-ben), és egy igen kellemes vacsorát

---

* Címzetes egyetemi tanár, ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék, ügyvéd. A szerző ezúton mond köszönetet Kósa Dorottyának és Kolláth Mihálynak a cikk gondos megolvasásáért, és a forrásmegjelölések pontos szerkesztéséért.

fogyasztottunk el együtt egy Pali által javasolt mexikói étteremben. Talán elegendő arra utalnom, hogy a desszert neve 'Death by chocolate' *volt.*

Kedves Pali, hibátlan egészséget, kíváncsiságon alapuló töretlen munkakedvet, és mind a munkádban, mind a magánéletben örömet, boldogságot kívánok születésnapod alkalmából!

1. Bevezetés

Olyan tárgykört választottam a méltó ünnepléshez, a szerződési jogot, amelyre nézve maradéktalanul igaz, hogy a szerzők és az előadóművészek jogi védelmet érdemlő érdekei azonosak. Ezt igazolja, hogy az Szjt. annak megalkotása óta tartalmazza azt a szabályt, amely szerint a felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni kell a szerzői vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésekre, valamint az előadóművészi teljesítmények felhasználására és az előadóművészi vagyoni jogok átruházására vonatkozó szerződésre is.[1] Az Európai Unió szerzői jogát legutóbb megreformáló CDSM-irányelv szerződési rendelkezései is[2] – egyenlően mérve – a szerzők és az előadóművészek szerződési pozícióját igyekeztek javítani.

2. A szerzői jogi szerződési jog tárgyalásának az előfeltétele

Noha nem ez az írás közvetlen tárgya, sőt e kérdéskört más méltató cikk fogja elemezni, nem kerülhető el, hogy fontolóra vegyük a következőt: lényeges szempont-e a szerzői jog vagyoni forgalma, és különösen a gyengébb fél védelme szempontjából az, hogy a jogosult – jelesül a szerző – vagyoni joga nem minden esetben ruházható át, míg az előadóművészek esetében az átruházhatóságnak – ide nem értve a forgalomképtelen, engedélyezés nélküli díjigényeket[3] – nincsen korlátja. A válaszunk az, hogy ez egyáltalán nem lényeges kérdés.

---

1 Szjt. 55. § A törvény szövege a közlönyállapot óta módosult, de ez az írásban felidézett lényegi tartalmát nem érintette.

2 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról 18–22. cikkei értelmében.

3 Pl. Szjt. 73. § (3) bekezdés, 77. § (3) bekezdés.

Egy minden felhasználási módra kiterjedő, a teljes védelmi időre szóló, területi korlátozást nem tartalmazó, átdolgozást engedő, negatív névjogi rendelkezést magában foglaló, a felhasználónak a személyhez fűződő jog megsértése esetére fellépést engedő felhasználási szerződés ugyanúgy kihasználhatja a szerző/előadóművész terhére fennálló információs aszimmetriát, az illető gyengébb alkupozícióját, mint egy vagyonijog-átruházási szerződés, és gyakorlatilag az oltalmi tárgy kiaknázhatósága szempontjából ugyanolyan helyzetbe hozza a felhasználót, mintha megszerezné a vagyoni jogokat.

A vagyonijog-átruházási szerződés ugyanis nem a tipikus tulajdonátruházási jogcímet képező adásvétel, és a felhasználási szerződés nem a 'kevesebbet jelentő' dologhasználati jogcímet képező bérleti, vagy haszonbérleti szerződés szerzői jogi tükörképe.[4] Sajátos, a licenciaszerződés tudományos típusán belül[5] létező szerződési (al)típus, ha pedig a tudományos típustól eltekintünk, és egy szinttel feljebb léptetjük, akkor a szerződési típus a felhasználási szerződés, és ennek olyan extrapolált változata a szerzői vagyonijog-átruházási szerződés, amely sokkal közelebb áll a felhasználási szerződéshez, mint a dologi jogi végleges tulajdonátruházást eredményező adásvételi szerződéshez.

Erre számos bizonyíték található.

Először is egy dologi tulajdonátruházás alapján a dolog tulajdonosa mindent megtehet a dologgal, amit a tulajdonjoga lehetővé tesz, azt tehát tetszés szerint át is alakíthatja. Az 'átalakítás' szerzői jogi korlátjait épület vagy építészeti tervmű esetén jól mutatja az Szjt.,[6] a tulajdonjog és az építészeti alkotó jogait összemérő bírói gyakorlat[7] – hogy a terjedelmi korlátok okán az idevágó irodalmat és szakértői gyakorlatot ne is említsük.

Az Szjt. 55. § előírása, amely szerint a vagyonijog-átruházási szerződésre a felhasználási szerződés szabályait kell alkalmazni, például azzal jár, hogy az átdolgozás-

---

4 Faludi Gábor: A szerzői jogi és iparjogvédelmi jogátruházás a Ptk. háttere előtt. *Jogtudományi Közlöny* 2013/12., 581–592.

5 Nincs ugyanis nevesített licenciaszerződés a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben.

6 Szjt. 68. § (3)–(4) bekezdés.

7 BH2005. 427.; BDT2010. 2329.; BDT2008. 1756.

hoz vagyonijog-átruházás esetén is a szerző kifejezett engedélye szükséges.[8] Ez akkor is így volt, amikor a szerzői vagyoni jogok korlátlanul átruházhatók voltak a szerzői jogról szóló 1921. évi LIV. törvénycikk[9] alapján.[10]

A szerző személyhez fűződő jogai a 1921. évi LIV. tc. magyarázata alapján is korlátját jelentették annak, hogy a jogszerző milyen terjedelmű változtatást végezhet a művön.[11] E szempontból mai jogunk a vagyonijog-átruházást annyiban teszi a jogszerző javára kedvezőbbé, hogy a nyilvánosságra hozatalhoz adott hozzájárulás visszavonását – helyesen – nem teszi lehetővé,[12] a névjog gyakorolható pozitív és negatív irányban, a gyakorlás módjáról meg lehet állapodni, az integritási jog megsértése pedig az Szjt. legutóbbi módosítása nyomán már csak olyan magatartással valósítható meg, amely a szerző becsületét, vagy jóhírnévét sérti.[13] Ez mind arra mutat, hogy nincs gyakorlati jelentősége annak, ha a szerző személyéhez szorosan tapadó műfajták esetében a

---

8 Szjt. 47. § (1) bekezdés.

9 https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=92100054.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei?keyword%3D1921.

10 Alföldy Dezső: A magyar szerzői jog, különös tekintettel a M. Kir. Kúria gyakorlatára. Budapest, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, 1936, 25–37., különösen: „Ellenkező megállapodás hiányában ugyanis nem száll át a kiadóra a mű fordításának joga (K. T. 518. §-a), a mű átdolgozásához való s a 6. §. 10. pontjában említett jogok (regény átalakítása színdarabbá s viszont, felhasználás mozgófényképészeti mű céljára, stb.) [...] Ezért – a kir. Kúria szerint – a Szjt. 3. §-a harmadik bekezdésének helyes értelmezéséből folyó jogszabály, hogy az, akire a szerző a szerzői jogot átruházta, s általában az, aki a művet megjelentetni jogosult, a szerző beleegyezése nélkül a művön változtatást nem végezhet, kivéve, amikor az élet felfogása szerint feltehető, hogy a szerző hozzájárulását meg nem tagadja. A törvényen alapuló ennek a tilalomnak megszegése a Szjt. 6. §. 3. pontja szerint a szerzői jog bitorlásának tekintendő. A kiemelt jogszabály alapján a kir. Kúria a P. I. 4065/ 11929. sz. ítélettel eldöntött perben kimondta, hogy az alperesi részvénytársaságnak eljárt közege szerzői jog bitorlását követte el akkor, amikor a felperes dalkölteményének első mondatát: »Holló lovam lába nyomát két csendbiztos... járja« – a felperes (szerző) engedélye nélkül a gramofonlemezre a következő változtatással vette fel: »Fakó lovam lába nyomát két vicispán... járja«. A P. I. 3896/1929. sz. alatt hozott ítéletben pedig a kir. Kúria az alperes terhére azért állapította meg a szerzői jog bitorlásának elkövetését, mert a felperes eredeti iparművészeti alkotását (plakátot) az utóbbinak hozzájárulása nélkül oly változtatással sokszorosította s hozta forgalomba, amely változtatás annak művészi jellegét megváltoztatta s művészi értékét is leszállította."

11 Lásd uo.

12 Szjt. 11. §.

13 Szjt. 13. §, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi XXXVII. törvény 2. §-ával módosított szöveg.

jogalkotó – valós alapjogi védelemben részesülő indokkal[14] – korlátozza a vagyonijog-átruházást. A művek forgalomképességét ez egyszerűen nem érinti. Őszintén szólva, ugyanez a megközelítés az előadóművészek esetében is indokolt lenne, de hát a szomszédos jogok genezise sajnos másként alakult.

A gondolat, hogy a jogátruházás nem eredményez korlátlan uralmat, azaz nem értékesebb a vagyoni forgalom szempontjából, mint a megfelelően széles felhasználási jog, olyan jogrendszerben is létezik, amely szerzői jogának a motorja a '*copyright transfer*' szabadsága. Az USA szerzői jogi törvénye szerint ugyanis – a törvényi feltételek meglétében – a szerző vagy jogutódja meghatározott idő elteltével egyoldalú, a Copyright Office-nál is nyilvántartásba veendő nyilatkozattal megszüntetheti a jogátruházást.[15] A vagyoni jog visszaszállása a szerzőre egyébiránt a szerzői jog keletkezésének időpontjában keletkezett, az akkori rövid védelmi idővel is összefüggő elv és szabály.[16]

Nincs sem a nemzetközi szerzői jogban, sem az uniós jogban olyan követelmény, amelynek alapján egy tagállamnak kötelezően be kellene vezetnie a szerzői műre vonatkozó vagyoni jogok átruházhatóságát. A BUE 6bis cikk (1) bekezdése[17] sem az átruházhatóságot írja elő, hanem számol azzal, hogy egy tagállam joga megengedi a

---

14 3279/2024. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [37]: „Az Alkotmánybíróság szerzői jogot érintő döntései alapján összefoglalóan megállapítható, hogy a szerzői jogot az abból következő vagyoni jogokkal összefüggően a tulajdonhoz való jog védelmi körében helyezte el. Ugyanakkor a szerzői jog alapjogi szintű védelme során értékelésre került, hogy a szellemi tulajdon tárgyai eltérnek a többi, vagyoni, vagyis materiális alapokon nyugvó tulajdontól. Az alkotó és műve közötti kapcsolat személyes jellegű, amely személyes kapcsolódás az alkotás létrejöttétől kezdve, folyamatosan fennáll, e kapcsolódás determinálja az alapjogi jogvédelem jellegét is." A döntés a dologi tulajdonjog elsőbbségét ismeri el a szerzői személyhez fűződő jogokkal szemben, azonban általánosan szemlélve értékeli a mű és a szerző közötti személyes kapcsolatot.

15 U.S. Congress United States Code: Copyright Office, 17 U.S.C. §§ 203, 304(c), or 304(d). Elérhető itt: https://www.copyright.gov/title17/; *Compendium of U. S. Copyright Office Practices, Third Edition.* U. S. Copyright Office, 2021, Chapter 2300, https://www.copyright.gov/comp3/.

16 „An act for the encouragement of learning, by vesting the copies of printed books in the authors or purchasers of copies, during the times therein mentioned." „XI. Provided always, that after the expiration of the said term of fourteen years, the sole right of printing or disposing of copies shall return to the authors thereof, if they are then living, for another term of fourteen years." The Statute of Anne; April 10, 1710, https://avalon.law.yale.edu/18th_century/anne_1710.asp.

17 „Függetlenül a szerző vagyoni jogaitól, sőt még azok átruházása után is, a szerző megtartja azt a jogát, hogy magának követelhesse a mű szerzőségét, és hogy tiltakozzék a mű mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása vagy más olyan megváltoztatása, illetve csorbítása ellen, amely a becsületére vagy hírnevére sérelmes." Magyarországon kihirdette az irodalmi és a művészeti

vagyoni jogok átruházását, és ezek ellenére is biztosítja a szerzők személyhez fűződő jogait. Az InfoSoc-irányelv[18] (30) preambulumbekezdése úgy rendelkezik, hogy „[a]z ebben az irányelvben foglalt jogok – a vonatkozó tagállami szerzői jogi és szomszédos jogi rendelkezések sérelme nélkül – átruházhatók, átengedhetők vagy szerződésben adott felhasználási engedélyek tárgyát képezhetik." Ez csupán azt mondja ki, hogy ha a tagállam joga az átruházást lehetővé teszi, akkor a vagyoni jogok átruházhatók. Más szóval a tagállami jog élvez elsőbbséget annak meghatározásában, hogy korlátozza-e a vagyoni jog átruházhatóságát.

A szerzői jog több területét átfogó CDSM-irányelv[19] a sajtókiadványok kiadói javára bevezetetett '*snippet*-jog'[20] magyarázata körében rögzíti, hogy „[m]inden tagállamnak meg kell engedni, de nem szabad kötelezővé tenni annak előírását, hogy amennyiben a szerző a jogait a kiadóra átruházta vagy azok gyakorlását számára engedélyezte [...], akkor a kiadók jogosultak részesedést kapni ebből az ellentételezésből."[21] A CDSM-irányelv szerződési jogi, szerzőt és előadóművészt védő rendelkezései[22] párhuzamosan védik a vagyoni jogot átruházó vagy felhasználási jogot engedő szerzőt vagy előadóművészt.[23] Ez is azt támasztja alá, hogy nincs érdemi különbség a vagyoni jogát átruházó és a 'csak' felhasználási jogot engedő szerző jogállása között, tehát a szerző és az előadóművész szerződési jogállásának, és így általában a szerzői jogi szerződési

---

művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről szóló 1975. évi 4. törvényerejű rendelet.

18 Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban érvényesülő szerzői és kapcsolódó jogok egyes kérdésekben történő összehangolásáról.

19 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról.

20 A magyar szerzői jogban: Szjt. 82/A–82/C. §.

21 CDSM-irányelv (60) preambulumbekezdés.

22 CDSM-irányelv 18–22. cikk.

23 A CDSM-irányelv alábbi bekezdései: „(72) A szerzők és előadóművészek általában gyengébb szerződéses helyzetben vannak, amikor díjazás ellenében történő felhasználás céljából engedélyt adnak, illetve jogaikat átruházzák [...]"; „(73) A szerzők és az előadóművészek díjazásának megfelelőnek és arányosnak kell lennie az engedélyezett vagy átruházott jogok tényleges vagy potenciális gazdasági értékéhez képest [...]"; „(75) mivel a szerzők és az előadóművészek jellemzően kedvezőtlenebb szerződéses helyzetben vannak az engedély megadásakor vagy jogaik átruházásakor [...]"; hasonlóképpen a (80) bekezdés.

jognak nem 'beszámítási pontja', nem lényeges kérdése az, hogy az adott vagyoni jog átruházható-e, vagy 'csak' felhasználási jogot engedhet a jogosult a felhasználónak.

3. A szerzői jogi szerződési jog szabályozási megközelítése – példák

Immár a szerzői jogi szerződési jog aktuális kérdéseire rátérve abból kell kiindulni, hogy nem véletlen az, hogy a nemzetközi szerzői jog a szerződésekről nem rendelkezik. Olyan nagy a különbség a *copyright* rendszer és az *authors' right* rendszer között az oltalmi tárgyak vagyoni forgalmának területén, hogy nem sok értelme volna még az elemi jogegységesítésnek sem. Még a TRIPS Egyezmény sem érinti a szerződések jogát, mindössze azt tartalmazza, hogy a szellemi tulajdonjoggal védett oltalmi tárgyak vagyoni forgalmát lebonyolító megállapodások (elsősorban a licenciaszerződés) a versenyjog ernyője alatt léteznek.[24]

A *copyright* rendszerben tipikusan elegendő egy szerzői jogi törvényben olyan szikáran rendelkezni a szerzői jog vagyoni forgalmáról, amely szerint az átruházható, és licencia tárgya is lehet. Ilyen esetben a jogalkotó vagy az adott országban létező polgári jogi kódex, vagy – ez jellemzőbb a *copyright* rendszerű államokra – a bíró alkotta jog háttere elé helyezi el a szerzői jog által védett oltalmi tárgyak vagyoni forgalmát, azzal, hogy a háttér előtt a felek szerződési szabadsága érvényesül. Ilyen például az Egyesült Királyság szerzői jogi törvénye, amelynek 90–92. §-ai csupán a jogátruházásról és felhasználási jog engedéséről, ezek esetében a jövőben megalkotandó műre vonatkozó rendelkezési jogról – korlát nélkül – az átruházott jog felhasználási módok, terület, vagy időtartam szerinti 'hasogathatóságáról', a felhasználási jog jogutódlás általi érintetlenségéről, és a kizárólagos a jogról rendelkeznek.[25]

Más a helyzet az *authors' right* rendszerekben, amelyekben még ha az átruházást megengedi is a törvény, az változó részletességű szerzővédő szabályokat is tartalmaz. Terjedelmi okokból a francia szerzői jogot szabályozó törvény esetében csak a rendelkezések fő tárgyaira és darabszámára utalunk. A jogátruházás fogalmát, terjedelmét és korlátait tartalmazó szabályok (7 paragrafus) mellett a felhasználási szerződést

---

24 Az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékletei, C) Melléklet 7. cikk és 40. cikk. Magyarországon kihirdette szóló 1998. évi IX. törvény.

25 Copyright, Designs and Patents Act 1988, Sec. 90, https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/section/90.

és tipikus altípusait részletesen szabályozó, jelentős részben kógens rendelkezések következnek (34 paragrafus!), amelyek a hazai joghoz hasonló, sőt, annál erősebb, pl. az egyösszegű szerzői jogdíj megállapítását korlátozó, gyengébb felet védő, részletes szabályokat tartalmaznak, kitérve a kiadói, megfilmesítési, reklámcélú felhasználásra vonatkozó szerződések sajátosságaira is.[26]

4. Az uniós jogegységesítés és az átültetés

Nem csoda, hogy előbb az elmélet,[27] majd az Európai Parlament[28] (EP) kezdeményezésére az uniós jogalkotó is (még abban az időben, amikor az Egyesült Királyság is tagja volt az Európai Uniónak) felkarolta a szerzői jogi szerződések ügyét, elsősorban amiatt, hogy a szerződési jog különbségei a szerzői jog által védett oltalmai tárgyak belső piaci forgalmának akadályává váltak. Az EP kezdeményezésére a Bizottság is felvette az éppen folyamatban levő szerzői jogi keretszabályozás felülvizsgálatába a szerződési jogot, ebből született meg a CDSM-irányelv 18–23. cikkeiben szabályozott sporadikus joganyag.

Az Európai Parlament által készíttetett tanulmány javaslatai és a CDSM-irányelv szabályai az alábbiakban összegezhetők. Az összegzést akként végezzük el, hogy a táblázat

---

26 Code de la propriété intellectuelle Article L 131 és Article L 132, https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006069414/LEGISCTA000006146350/#LEGISCTA000006146350; angolul: https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/fr/fr467en.html.

27 Például Martin Kretchmer: Copyright and Contract Law: Regulating Creator Contracts: The State of the Art and a Research Agenda. *Journal of Intellectual Property Law* Vol. 18., No. 1., 2010, 141–172.; Agnès Lucas-Schloetter: The remuneration of authors and performers in copyright contract law. In: Paul Torremans (Ed.): *Research Handbook on Copyright Law.* Cheltenham, Edward Elgar, 2017, 254–272., https://doi.org/10.4337/9781785361432.00015; Raquel Xalabarder: *International legal study on implementing an unwaivable right of audiovisual authors to obtain equitable remuneration for the. exploitation of their works.* CISAC Study, 2017 (frissítve: 2018), https://www.cisac.org/sites/main/files/files/2020-11/AV%2BRemuneration%2BStudy-EN.pdf; Lucie Guibault – Olivia Salamanca – Stef van Gompel: *Remuneration of authors and performers for the use of their works and the fixations of their performances* [Study for the European Commission]. Brussels, European Union, 2015, https://www.ivir.nl/publicaties/download/1593.pdf.

28 Séverine Dusollier – Caroline Ker – Maria Iglesias – Yolanda Smits: *Contractual arrangements applicable to creators: Law and Practice of Selected member States* [Study]. Brussels, European Union, 2014, https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/juri/dv/contractualarangements_/contractualarangements_en.pdf.

első oszlopába foglaljuk a javaslatokat, illetve a CDSM-irányelv szabályait, a második oszlopban pedig arra utalunk, hogy a hazai jogunkban a tanulmányt követő uniós jogi jogalkotás eredménye a CDSM-irányelv 18–23. cikkeinek az átültetése útján hogyan jelenik meg. A közbenső lépést, vagyis az irányelv megfelelő szabályának az értékelését megtakarítjuk, mert az írásnak nem célja a CDSM-irányelv szerződési szabályainak a részletes elemzése, ezekre csak akkor térünk ki, ha a mondanivaló szempontjából nélkülözhetetlen. A harmadik oszlop tömör értékelést is magában foglal.

EP-javaslat és/vagy CDSM-irányelvbeli szabály	**Hazai szabály**	**Megjegyzés**
A szerződés nem eredményezhet ún. *buy out*-ot a szerződés megkötésekor még ismeretlen felhasználási módokra.	Szjt. 44. § és az átruházás főszabálykénti tilalma, 55. § (1) bekezdés	Az Szjt. hatályba lépése óta létező szabály. A *buy out* szélesebb értelemben, tehát valamennyi vagyoni jog átruházására külföldi jog kikötése esetén ma sem tilos 'közvetlenül', ehhez alább külön megjegyzést fűzünk.
Be kell vezetni a szerzők/előadóművészek javára egy egyoldalú megszüntetési/visszavonási jogot, amely a szerződések részévé válik (CDSM-irányelv 22. cikk)	Szjt. 51. §; 55. § (1) bekezdés	Az Szjt. hatályba lépése óta létező szabály. Ha a szerzői jogi speciális egyoldalú megszüntetési jog feltételei nem is állnak fenn, a tevékenységi elemmel vegyes felhasználási szerződés egyoldalú megszüntetése az Szjt. 3. § útján alkalmazandó Ptk. szabályai alapján lehetséges.[29]

29 Fővárosi Törvényszék P. 20.253/2017/129.; Fővárosi Ítélőtábla Pf.20.669/2021/14/II.; PJD2022. 31.

EP-javaslat és/vagy CDSM-irányelvbeli szabály	Hazai szabály	Megjegyzés
Regionális párbeszédet kell kezdeményezni olyan legjobb gyakorlatok kialakításáról, amelyet a szerzők és a piaci szereplők (értelemszerűen a felhasználók) alkalmaznának, erősíteni szükséges a kollektív felhasználási szerződések megkötésének a lehetőségét.	Szjt. 50/A. § (9) bekezdés; 55. § (1) bekezdés	Nincs tudomásunk sem regionális párbeszédről, sem hazai kezdeményezésről kollektív felhasználási szerződések megkötésére (a kérdésre alább még visszatérünk).
Kettős engedélyezési joggyakorlás lehetőségét kell megteremteni akként, hogy a nonprofit (nem kereskedelmi) felhasználások engedélyezésére párhuzamosan nyíljon lehetőség.	Kjkt. 11. §	Lásd pl. Artisjus Alapszabálya III.2.12.[30]. Az egyedi engedélyezés körében a párhuzamos, tehát részben *open access*, részben kizárólagos, vagy nem kizárólagos felhasználási jog engedélyezésének közvetlen jogszabályi rendezéséről nem tudunk, de az Szjt. alapján az ilyen, különösen időablakos elrendezésű engedélyezésnek nincs semmi akadálya.
A megfelelő és arányos díjazás elve [CDSM-irányelv 18. cikk (1) bekezdés]	Szjt. 16. § (4) bekezdés; 55. § (1) bekezdés	Az Szjt. hatályba lépése óta létező szabály, azonban nem pontosan felel meg a CDSM-irányelv követelményeinek, ugyanis a felhasználással elért bevétellel arányos díjazásról rendelkezik diszpozitív szabályként.

30 https://www.artisjus.hu/wp-content/uploads/2024/07/Artisjus_Alapszabaly_Hatalyos.pdf.

EP-javaslat és/vagy CDSM-irányelvbeli szabály	Hazai szabály	Megjegyzés
A díj kiigazításához való jog (CDSM-irányelv 20. cikk)	48. §, *bestseller*-klauzula; 55. § (1) bekezdés	Az Szjt. hatályba lépése óta létező szabály, tudomásunk szerint felsőbíróság még sohasem alkalmazta, az Alkotmánybíróság elutasította a szabály megsemmisítésére irányuló indítványt.[31]
Átláthatósági kötelezettség (transzparencia) (CDSM-irányelv 19. cikk)	16. § (7) bekezdés; 50/A. §; 55. § (1) bekezdés	A 16. § (7) bekezdés az Szjt. hatályba lépése óta létezik, bírói gyakorlata nincs. Az újabb, részletes rendelkezésnek sincs még gyakorlata.
Alternatív vitarendezési eljárás (CDSM-irányelv 21. cikk)	Szjt. 102. §	Nincs gyakorlata.
Kógencia az átláthatósági követelményre (amely alól vannak kivételek), a szerződéskiigazítási mechanizmusra, és az alternatív vitarendezésre	Szjt. 50/B. §	Nincs gyakorlata, figyelemre méltó, hogy az arányos és megfelelő díj szabályának kógenciáját nem mondja ki sem a CDSM-irányelv, sem az Szjt.

Mivel a korábbi irányelvekben csak elvétve, semmiképpen sem rendszerezve találunk szerződési szabályokat,[32] így aztán joggal lehet sporadikusnak tekinteni

31 852/B/1995. AB határozat.

32 Például (i) a bérleti irányelv [az Európai Parlament és a Tanács 2006/115/EK irányelve (2006. december 12.) a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joghoz kapcsolódó egyes jogokról] 4. cikk; (ii) a Műhold- és kábel-irányelv [a Tanács 93/83/EGK irányelve (1993. szeptember 27.) a műholdas műsorsugárzásra és a vezeték útján történő továbbközvetítésre alkalmazandó szerzői jogra és a szerzői joghoz kapcsolódó jogokra vonatkozó egyes szabályok összehangolásáról] 8–10. cikkei; (iii) a követő jogi irányelv [az Európai Parlament és a Tanács 2001/84/EK irányelve (2001. szeptember 27.) az eredeti műalkotás szerzőjét megillető követő jogról] 6. cikk; (iv) a szoftverirányelv [az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelve (2009. április 23.) a számítógépi programok jogi védelméről] 5. cikk; (v) az adatbázis-

az EU összes szerzői jogi szerződési szabályát, így CDSM-irányelv szabályait is. Ez utóbbiak a gyengébb fél védelmét tartották szem előtt,[33] ez a CDSM-irányelv szerződési szabályainak a rendezési elve.

A szerződési jog kulcskérdéseivel az uniós szerzői jog nem foglalkozik. A CDSM-irányelvet megelőző szabályok, csak úgy, mint a CDSM-irányelv szabályai nem képesek rendszert alkotni – elsősorban az uniós jogalkotás szubszidiárius jellege miatt.

Ugyanakkor a szerződési jog szilárd épület, amely a szerződés fogalmára mint alapra épül, és szintjeit a szerződés tárgya, alanyai, létezése, megkötése, érvénytelensége, hatálytalansága, teljesítése, megszegése, megszilárdítása, megszűnése adja. Persze egyes szinteket részben vagy egészben 'megképezhet' a háttér, legyen az írott (polgári jogi, vagy magánjogi és kereskedelmi kódex) vagy bíró alkotta jog. Mindazonáltal az adott szerződés fogalma (ebbe beleértve annak adott esetben sajátos visszterhes jellegét), tárgya és alanyainak meghatározása nélkül elég nehéz a szerződési épületet felépíteni.

A szerződési fogalom és tárgy hiányát a bírói gyakorlat is megsínyli. Az EUB a Falco-ügyben hozott ítéletében[34] nemzetközi magánjogi, joghatósági és alkalmazandó jogi kérdés vizsgálata során a felhasználási szerződést olyan szerződésnek tekintette, amelyben a felhasználó a felhasználási jogot engedő jogosult jogát gyakorolja a jogosult

irányelv [az Európai Parlament és a Tanács 96/9/EK irányelve (1996. március 11.) az adatbázisok jogi védelméről] 6. cikk (1) bekezdés; (vi) a közös jogkezelési irányelv [az Európai Parlament és a Tanács 2014/26/EU irányelve (2014. február 26.) a szerzői és szomszédos jogokra vonatkozó közös jogkezelésről és a zeneművek belső piacon történő online felhasználásának több területre kiterjedő hatályú engedélyezéséről] felhasználókkal fennálló jogviszonyt (16. cikk), a közös jogkezelő szervezetek képviseleti szerződéseit, valamint a többterületi online felhasználást szabályozó rendelkezései (14. cikk, 29–31. cikkek).

33 CDSM-irányelv (72) preambulumbekezdés: „A szerzők és előadóművészek általában gyengébb szerződéses helyzetben vannak, amikor díjazás ellenében történő felhasználás céljából engedélyt adnak, illetve jogaikat átruházzák [...].”; (75) preambulumbekezdés: „mivel a szerzők és az előadóművészek jellemzően kedvezőtlenebb szerződéses helyzetben vannak az engedély megadásakor vagy jogaik átruházásakor, ezért információkra van szükségük annak felmérésére, hogy jogaik az engedélyért vagy átruházásért kapott díjazáshoz képest a továbbiakban milyen gazdasági értékkel rendelkeznek [...].”

34 Falco Privatstiftung és Thomas Rabitsch kontra Gisela Weller-Lindhorst, C 533/07. sz. ügy, ECLI:EU:C:2009:257.

engedélye alapján,[35] holott erről szó sincs. „[A]z olyan szerződés, amelynek értelmében valamely szellemi tulajdonjog jogosultja díjazás ellenében a vele szerződő félnek átengedi az e joghoz kapcsolódó felhasználási jogokat, nem minősül az e rendelkezés értelmében vett szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésnek."[36]

A jogosult nem a vagyoni joga részjogosítványait engedi át a felhasználónak. Ez csak a látszat. Egy új, önállóvá váló, a szerződéssel konstituált jogot kap a felhasználó a jogosult engedélye alapján, amelynek terjedelme az engedély tükörképe. Eközben a jogosult semmilyen, a kizárólagos vagyoni jogába tartozó jogot nem veszít el, és a saját joggyakorlása is csak akkor válik korlátozottá, ha teljes kizárólagosságú felhasználási jogot enged. Az igaz, hogy a jogosultnak a saját engedélye alapján el kell tűrnie, hogy a felhasználó olyan jogot gyakoroljon, amely egyébként törvény alapján a jogosultat illeti meg, azonban az egész jogviszony lényege nem az, hogy a felhasználó a jogosult jogát gyakorolja, hanem az, hogy felhatalmazottá válik az oltalmi tárgy megengedett terjedelmű hasznosítására.[37]

Az alanymeghatározás hiánya pedig abban mutatkozik meg, hogy a CDSM-irányelv csupán a preambulumában (a szerződési szabályaival foglalkozó bekezdések közt az elsőben) említi meg a szerzővel/előadóművésszel egy sorban e személyek gazdasági társaságait, ugyanolyan védelemre szoruló alanyokként, mint maguk a szerzők/előadóművészek.[38] Ugyanakkor a jogi normában már nem jelennek meg e gazdasági társaságok. A hazai jogalkotó kiterjeszthette volna a védelmet e társaságokra, de ennek sincs nyoma. Ez pedig igen furcsa eredményre vezet. Az Szjt. a CDSM-irányelv által előirányzott műfaji ('tartalomágazati') megkülönböztetést alkalmazza a szerzővédő szabályok alóli kivételek körében. Ez látható a szoftveroltalom azon rendelkezéseiben,

---

35 A Falco-ítélet (34. lj.) 30. és 31. bekezdései, a főtanácsnoki vélemény 2., 16., 21., 31., 36., 46., 66. bekezdései (https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=E0F95460C6FE60C4D8D1135D0C0E6CF1?text=&docid=72675&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=15627645).

36 Falco-ítélet (34. lj.) 1. bekezdés.

37 Faludi Gábor: A licencia szerződés fogalma a joghatósági rendelet szemszögéből (a Falco döntés megjegyzésekkel). *Európai Jog* 2010/2., 29–37.

38 CDSM-irányelv (72) preambulumbekezdés: „A szerzők és előadóművészek általában gyengébb szerződéses helyzetben vannak, amikor díjazás ellenében történő felhasználás céljából engedélyt adnak, illetve jogaikat átruházzák, *többek között saját társaságaikon keresztül,* és e természetes személyeknek szükségük van az ezen irányelv által biztosított védelemre ahhoz, hogy teljes mértékben élhessenek az uniós jog szerint harmonizált jogokkal." *[Kiemelés tőlem – F. G.]*

amelyek felsorolják a szoftvervédelem jogosultjait meg nem illető szerzővédő szabályokat. [39] Ami nem érthető, az az Szjt. 16. § (7) bekezdés kivétele, ugyanis ez nem szerzővédő szabály, hanem azt rögzíti, hogy a felhasználási jog terjedelmének túllépése akkor is szerzői jogsértés, ha a felhasználási jogot a jogsértő személy, a felhasználó felhasználási szerződés alapján szerezte meg. Ez pedig nem kevesebb, mint a Ptk. *non cumul* szabályától való *expressis verbis* eltérés.[40] A felhasználási szerződés olyan megszegése, amely a felhasználási jog terjedelmének túllépésében áll, nem(csak) szerződésszegés, hanem deliktum, és ehhez igazodnak a kártérítés szabályai is.[41,42] Ezt az álláspontot egy szoftver felhasználási szerződés megszegése kapcsán hozott döntésében az Európai Bíróság is osztja.[43]

Noha a megkülönböztetésnek van uniós jogi alapja, mégsem tökéletes. Miért rendelkezne egy magános szoftverfejlesztő, vagy a családi bt.-je nagyobb alkuerővel, és miért lenne szimmetrikusabban tájékozott, mint egy esztétikai mű szerzője, vagy egy előadóművész? A hazai Szjt. rendjén egy nagy tőkeerejű, kikezdhetetlen alkuerővel bíró nemzetközi vállalat (pl. filmelőállító, szoftverfejlesztő és -értékesítő, gyűjteményes műnek minősülő adatbázist előállító) az Szjt. 106. § (1) bekezdése alapján szerzőnek – tehát gyengébb félként védelemre érdemesnek – minősül, de a magános szerző által részben tulajdonolt családi betéti társaság vagy kft. nem. E vállalkozások ugyanis csupán – hacsak nem átruházott vagyoni jogok jogosultjaiként minősülnek szerzői jogosultnak – felhasználók, amelyek vagy további felhasználási jog engedését biztosító

---

39 Szjt. 60. § (5) bekezdés: „A szoftver felhasználási és vagyonjogi átruházási szerződésre a 16. § (4), (6)–(7) bekezdése, a 48. §, az 50/A. §, az 50/B. §, az 51. §, valamint a 102. § kivételével a felhasználási szerződés szabályait kell alkalmazni. A 49. § (1) bekezdésében szabályozott határidő szoftver esetében négy hónap."

40 Tehát az Szjt. 3. § illetve a Ptk. 2:55. § alapján e kérdésben az Szjt. megelőzi a Ptk. 6:145. és 6:146. §-okat.

41 Szjt. 16. § (6) bekezdés: „Jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha arra törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, vagy ha a felhasználó jogosultságának határait túllépve használja fel a művet"; Ptk. 6:145. §: „A jogosult kártérítési igényét a kötelezettel szemben akkor is a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint érvényesítheti, ha a kár a kötelezett szerződésen kívül okozott károkért való felelősségét is megalapozza"; Ptk. 6:146. §: „A jogosult a vagyonában a szerződés teljesítése során a kötelezett által okozott kár megtérítését a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint követelheti."

42 Erre a hibára Halász Bálint ügyvéd úr hívta fel a szerző figyelmét.

43 IT Development SAS kontra Free Mobile SAS, C666/18. sz. ügy, ECLI:EU:C:2019:1099, 49. bekezdés: „valamely számítógépi program felhasználási szerződésében foglalt azon kikötés megsértése, amely az említett programhoz fűződő szerzői jogok jogosultjának szellemitulajdonjogait érinti, a 2004/48 irányelv értelmében vett »szellemitulajdonjogok megsértésének« fogalma alá tartozik."

felhasználási szerződés, vagy nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás nyújtása útján kerülhetnek abba a helyzetbe, hogy a szerző/előadóművész javára saját nevükben eljárva további felhasználási jogokat engedjenek, magyarán, értékesítsék a művet vagy előadóművészi teljesítményt. Az Szjt. jövőbeli felülvizsgálata során meg lehetne fontolni, hogy a törvény gyengébb felet védő szerződési szabályainak a szerző/előadóművész mellett kedvezményezettje legyen a szerző/előadóművész többségi befolyása alatt álló, mikrovállalkozásnak[44] minősülő vállalkozás is, és a vagyonijog-átruházással, vagy munkaviszonyban alkotott műre avagy létrehozott előadásra jogot szerző munkáltató (tehát a szerző/előadóművész jogutódjától különböző szerzői/előadóművészi jogosult) csak akkor részesüljön a gyengébb felet védő szabályok kedvezményeiből, ha 'legfeljebb' mikrovállalkozás. Tudva, hogy hazai viszonyok között a mikrovállalkozás sem feltétlenül 'kisvállalkozás' a szó hétköznapi értelmében, a mikrovállalkozás bevett fogalma helyett más ismérv is alkalmazható a gyengébb félnek minősülő, szerzőnek, előadóművészi vagyoni jogosultnak minősülő vállalkozás meghatározására, a cél az lenne, hogy egyfelől a szerző/előadóművész 'kis' vállalkozása is az eredeti jogosult jogi sorsát oszthassa mind a jogérvényesítésben, mind a szerződési, jogosultvédő szabályok körében, másfelől az alkuerővel bíró vállalkozás pedig ne bújhasson be a szerzőt/előadóművészt védő szabályok védőernyője alá.

5. Vagyonijog-átruházás, felhasználási jog szerzése ráutaló magatartással – a szerződési jognyilatkozattól a bemeneti adat többszörözéséig

A szerzői jogi szerződési jog egyik alapkérdése, hogy a vagyoni jog átruházása és a felhasználási jog tranzakciós keletkeztetése (felhasználási szerződés) létrejöhet-e érvényesen ráutaló magatartás útján. A furcsa alcím arra utal, hogy az interneten korlátozás nélkül elérhető védett tartalom esetében – ha a hozzáférhetővé tétel ráutaló magatartás útján megadott engedéllyel történt – milyen terjedelmű felhasználásra ad engedélyt a ráutaló magatartás. Lehetővé teszi-e, hogy harmadik személy jogszerűen szabad felhasználást, illetve engedélyhez kötött felhasználást valósítson meg a lehívásra hozzáférhetővé tett tartalomra nézve?

A kérdés némileg egyszerűbb volt az Szjt. 2021-es módosítása előtt, a hatályos jog alapján [Szjt. 45. § (2) bekezdés] bonyolultabb.

---

44 A 10 főnél kevesebbet foglalkoztató és évi 2 millió eurónál kisebb árbevételt elérő vállalkozás.

A kiindulás változatlan. Szerző esetén a műpéldány puszta átadása, akár tulajdonba adása, vagy bármely birtokátruházása (Ptk. 5:3. §), előadóművész esetén az előadóművészi teljesítmény nyújtása önmagában nem eredményezhet sem vagyonijog-átruházást, ott, ahol ez lehetséges, sem pedig felhasználási jogszerzést.[45] Sőt, ezt a tradíciót még a birtokátruházás fogalmánál is tágabban kéne megfogalmazni/értelmezni. Ha a mű/előadóművészeti teljesítmény rögzítése elektronikus adatként (pontosabban: adatállományban) történik, akkor a tradíció – mivel a birtokátruházás adatra nézve jelenleg nem értelmezhető – az adathoz (adatállományhoz) történő jogszerű hozzáférést, megismerhetővé válást jelenti. Ilyen eset pl. a szoftver fejlesztése a jogszerző ellenőrzése alatt álló tárhelyen. Az így felfogott tradíció mű esetében legfeljebb a nyilvánosságra hozatalhoz szükséges hozzájárulást eredményezheti, és ezt ekként kellene érteni előadóművész esetén is.[46]

A szolgálati mű kivétel, ugyanis, ha a mű létrehozatala munkaköri kötelezettség, az átadás[47] – itt is a lehető legtágabb, adatra is *mutatis mutandis* kiterjesztett birtokátruházásra kiterjedően – vagyonijog-átruházáshoz vezet.

A szolgálati mű szabályait tartalmazó Szjt. 30. § hatálya nincs kiterjesztve az előadóművészre, azonban a szerzők/előadóművészek javára 2021-ben bevezetett transzparenciaszabályok kifejtenek egyfajta kiterjesztő hatást. Az Szjt. 50/A. § (10) bekezdése szerint a transzparenciakötelezettségek nem terjednek ki „a munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban alkotott művekre (30. §) vagy a munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban alkotott teljesítményekre". A szabályt az Szjt.-be a jelen formájában bevezető törvény indokolása szerint[48] a szöveg módosítását

45 Ez érdemelne egy szabályt az Szjt.-ben akként, hogy mind a szerzőkre, mind az előadóművészekre kiterjedjen a hatálya. Ennélfogva a felhasználási szerződés szabályait lehetne/kellene kiegészíteni. [A régi Szjt.-ben, az 1969. évi III. törvényben volt ilyen szabály, a 28. § (3) bekezdése.]

46 Vö. Békés Gergely: *Az előadóművészi jogok.* Budapest, Gondolat, 2025, 111–119.

47 Szjt. 30. § (1) bekezdés.

48 „A (10) bekezdés *a)* pontja a munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban alkotott művek valamint teljesítmények tekintetében mondja ki, hogy a jogviszony speciális jellege miatt nincs szükség az átláthatósági kötelezettség alkalmazására. Ez a megfogalmazás azonban félreértésre adhatott okot, ugyanis az Szjt. 30. §-ának rendelkezései nem terjednek ki a szomszédos jogi teljesítményekre. Erre tekintettel finomításra került a megfogalmazás, és elkülönítésre került egymástól a munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban létrehozott mű, valamint a munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban létrehozott teljesítmény fogalma. Erre azért volt szükség, mivel a tájékoztatási kötelezettség nem csak a művekkel kapcsolatban, hanem az előadóművészi teljesítményekkel kapcsolatban is fennáll, így bár a teljesítmények tekintetében a

kizárólag a transzparenciakövetelmény alóli kivétel tárgyi hatálya kiterjesztésének a világossága indokolja. Ez nem jelenti azt, hogy az Szjt. 30. § hatálya kiterjedhetne az előadóművészekre. Ennek magyarázata az indokolás szerint a vagyoni jogok átruházhatósága lenne – szemben a szerzők esetében főszabályként fennálló átruházási tilalommal –, de ez a magyarázat nem meggyőző, hiszen éppenséggel a vagyoni jogok munkáltatói származékos megszerzéséről van szó szolgálati mű esetében. Ugyanúgy köthető lenne az előadóművészek esetében a széles értelemben vett tradícióhoz a vagyoni jog munkáltatói (foglalkoztatói) megszerzése, mint a szerzők esetében, sőt, ez lenne a jogbiztonságot megfelelően tükröző, egyensúlyos megoldás.

Ráutaló magatartás útján akkor köthető érvényesen felhasználási/vagyonijogátruházási szerződés, ha azt sajtótermékben, napilapban vagy folyóiratban történő közzétételre kötik, azzal nem kizárólagos, ingyenes lehívásra hozzáférhetővé tételt enged a jogosult, azt szoftver és gyűjteményes műnek minősülő adatbázis nem kizárólagos felhasználásának engedélyezésére kötik, vagy ilyen módon a jogosult nem címzett vagy meghatározatlan számú személynek tett, ingyenes, nem kizárólagos felhasználási jog engedésére tett ajánlatot tesz, amelynek az elfogadása is ekként történik.[49] A kivételek a való életet tükrözik, ez kitűnik mind az Szjt. 45. § (2) bekezdésének indokolásából, mind a *Nagykommentár*ból.[50] A helyzet nem egyszerű, mert a ráutaló magatartás útján tett engedélyező/jogátruházó jognyilatkozat – abban a körben, ahol az írásba foglalás nem kötelező érvényességi kellék – éppenséggel lehet a mű/teljesítmény fenti tág értelemben vett tradíciója. Ebben az esetben a tradíció érvényes felhasználási (jogátruházási) szerződési jognyilatkozat a jogosult részéről. Általános recept a 'sima, nem felhasználási/jogátruházási célú tradíció' és a szerződéskötési célú tradíció megkülönböztetésére

vagyoni jogátruházás alapvetően nem kizárt, és ezért sem kerül alkalmazásra külön rájuk az Szjt. 30. §-a, azonban a tájékoztatási kötelezettség egy olyan speciális többletfeladatot jelent, amely a munkaviszonyban létrehozott teljesítmények esetében is szükségtelen és aránytalan többlet terhet okoz a munkáltató számára, aki a munkaszerződésben megjelölt ellentételezés teljesítésével már megfizette a teljesítmény elkészítését. Továbbra is indokolatlan lenne tehát különbséget tenni az 50/A. § szerinti átláthatósági kötelezettség alóli mentesülés alkalmazása kapcsán a munkaviszonyban alkotott művek és teljesítmények között, ugyanakkor az Szjt. 30. §-ára, mint ami az előadóművészi teljesítményekre is alkalmazható szabályra mutató, félrevezető törvényi hivatkozást szükséges átszerkeszteni." A 2022. évi LV. törvény 110. §-ához fűzött indokolás.

49 Szjt. 45. § (2) bekezdés.

50 Gyertyánfy Péter (szerk.) – Legeza Dénes (szerk.-lektor): *Nagykommentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez.* Budapest, Wolters Kluwer, 2025. március 1. időállapotú, 2025. évi Jogtár-formátumú kiadás, ISBN 978-963-594-463-7, a 45. § (2) bekezdéséhez fűzött magyarázat (a szövegrész szerzője Faludi Gábor).

nincs. A tradíció '*animusa*' a döntő. Kétség esetén azt kell megvizsgálni, hogy a tradíció címzettje felhasználó vagy a jogszerzést kívánó személy-e, és a ráutaló magatartás tanúsítása felhasználási jog létesítése – felhasználási/vagyonijog-átruházási szerződés megkötése – céljából történt-e. Csak esetenként, a tényállás ismeretében lehet dönteni a kérdésről.

Itt ki kell térni arra, hogy a felhasználási jog konstituálását eredményező ráutaló magatartást hogyan értékeli az EUB, amely a közelmúltban hozta meg az első előzetes döntését a CDSM-irányelv szerződési szabályainak értelmezése körében.[51]

A belga jog rendeleti szinten szabályozza a királyi (állami) szimfonikus zenekar zenészeinek foglalkoztatását. A rendelet előírja, hogy a foglalkoztatott előadóművészek átruházzák a szomszédos jogaikat a foglalkoztatóra. Az a kérdés került az EUB elé, hogy úgy kell-e értelmezni a CDSM-irányelv 18–23. cikkét (a szerződési jogi szabályokat), hogy azokkal ellentétes a jogszabály hatálya alá tartozó munkavállalók munkaviszony keretében nyújtott előadásokra vonatkozó szomszédos jogainak rendeleti úton történő átruházása.[52]

Az EUB az előadóművészek szóban forgó vagyoni jogait a Római Egyezmény, az InfoSoc-irányelv[53], a bérletirányelv[54] és a CDSM-irányelv alapján határozta meg és értelmezte, kitérve arra is, hogy ezek közül melyek engedélyezés alapját képező kizárólagos jogok, és melyek díjigények.

Azt a választ adta az EUB feltett kérdésre, hogy az InfoSoc-irányelv és a bérletirányelv (szomszédos jogi irányelv) releváns, vagyoni jogokat meghatározó rendelkezéseit úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely rendeleti úton előírja a közalkalmazotti jogviszonyban alkalmazott előadóművészeknek a feladatuk keretében a munkáltató részére teljesített szolgáltatások tekintetében

---

51 FT és társai kontra État belge (ONB-ügy), C-575/23. sz. ügy, ECLI:EU:C:2025:141.

52 A második kérdést elhagyjuk, a mondanivalónk szempontjából irreleváns.

53 Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról, releváns az ügyben: 2. cikk *b)* pont és 3. cikk (2) bekezdés *a)* pont.

54 Az Európai Parlament és a Tanács 2006/115/EK irányelve (2006. december 12.) a szellemi tulajdon területén a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogokról, releváns az ügyben: 3. cikk (1) bekezdés *b)* pont, 7. cikk (1) bekezdés, 8. cikk (1) bekezdés és 9. cikk (1) bekezdés *a)* pont.

fennálló szomszédos jogainak a hozzájárulásuk nélkül, e munkáltató általi felhasználás céljából történő átruházását. Más szóval az előadóművész vagyoni joga forgalomban csak az előadóművész erre irányuló jognyilatkozata alapján vehet részt. 1:0 a szerződési szabadság javára!

Korábban, a Spedidam-ügyben[55] viszont akként döntött az EUB, hogy az említett vagyoni jogokat meghatározó irányelvi rendelkezésekkel nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az audiovizuális archívumok e célból kijelölt intézmény általi hasznosítása terén megdönthető vélelmet állít fel az előadóművész által előadásának rögzítésére és hasznosítására adott engedély meglétét illetően, ha ezen előadóművész közreműködik valamely audiovizuális mű sugárzás céljából történő felvételénél. Ez bizony nem jelent kevesebbet, mint azt, hogy vélelem áll fenn arra, hogy egy sugárzási célból akár ráutaló magatartással megadott előadóművészi engedély az engedély megadásakor nem ismert, jövőbeli felhasználáshoz adott engedélyt is magában foglal, azaz felhasználási jogot hoz létre. 1:2 a szerződési szabadság korlátozása javára – ez a döntés két gólt is ér!

Egyrészt azt mondani sem kell, hogy a vélelem megdöntése több évtizeddel korábbi felvétel esetében enyhén szólva is illuzórikus. Másrészt azonban szó nincs arról, hogy az előadóművész általában is ráutaló magatartással engedélyt adhatna ismeretlen felhasználási módon történő jövőbeli felhasználásra. A jelen esetben kulturális örökségvédelmi intézmény – közcélú audiovizuális archívum – javára keletkezik a lehívásra hozzáférhetővé tételi jog, és alappal állítható, hogy e körön kívül csak akkor eredményezhet érvényes felhasználási vagy vagyoni jogszerzést az előadóművész ráutaló magatartása, ha az megfelel a szerződésre alkalmazandó jog, a mi esetünkben az Szjt. 45. § (2) bekezdésében felsorolt esetek közül azoknak, amelyek előadásra is értelmezhetők.

A német jog sokkal elegánsabban, és egyensúlyosabban oldja meg a szerződéskötéskor ismeretlen felhasználási mód szerződési jogi szabályozását.[56]

---

55 Société de perception et de distribution des droits des artistes-interprètes de la musique et de la danse (Spedidam) és társai kontra Institut national de l'audiovisuel, C484/18. sz. ügy, ECLI:EU:C:2019:970.

56 Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) § 32c, Vergütung für später bekannte Nutzungsarten, https://www.gesetze-im-internet.de/urhg/__32c.html.

A felhasználó gyakorolhatja az ismeretlen felhasználási módot a törvény szerinti feltételekkel, és a szerzőnek ilyen esetben külön, megfelelő díjazásra nyílik meg az igénye, amelyről előzetesen nem lehet lemondani. Az ismeretlen felhasználási mód bevezetéséről a felhasználónak a szerzőt haladéktalanul értesítenie kell.[57]

Ezzel azonban sajnos még nem értünk a ráutaló magatartás és az érvényes/érvénytelen felhasználási/vagyoni jogszerzés uniós bírósági *saga*jának a végére. Fennáll ugyanis az a kérdés – noha azt lehetett hinni, hogy már eldőlt –, hogy az interneten (honlapon) hatásos műszaki intézkedés alkalmazása nélkül elérhetővé tett védett tartalom esetén azt kell-e vélelmezni, hogy a védett tartalom jogosultja ráutaló magatartással hozzájárult a védett tartalom bármely vagy valamely további, a jogszerű felhasználótól különböző személy által megvalósított felhasználásához. A problémát a '*lawful access/source*' szempontjából briliánsan elemzi egy friss írás.[58] Részben ennek a cikknek a gondolatmenetére épülnek az alábbi fejtegetések.

Szoftver és adatbázis esetében csak az lehet jogszerű felhasználó, aki a jogosulttól szerződés útján engedélyt/jogot szerzett. Ezt szoftver esetében kiterjesztette az EUB a jogkimerülés útján 'jogot szerző' félre.[59]

---

57 „(1) Der Urheber hat Anspruch auf eine gesonderte angemessene Vergütung, wenn der Vertragspartner eine neue Art der Werknutzung nach § 31a aufnimmt, die im Zeitpunkt des Vertragsschlusses vereinbart, aber noch unbekannt war. § 32 Abs. 2 und 4 gilt entsprechend. Der Vertragspartner hat den Urheber über die Aufnahme der neuen Art der Werknutzung unverzüglich zu unterrichten.

(2) Hat der Vertragspartner das Nutzungsrecht einem Dritten übertragen, haftet der Dritte mit der Aufnahme der neuen Art der Werknutzung für die Vergütung nach Absatz 1. Die Haftung des Vertragspartners entfällt.

(3) Auf die Rechte nach den Absätzen 1 und 2 kann im Voraus nicht verzichtet werden. Der Urheber kann aber unentgeltlich ein einfaches Nutzungsrecht für jedermann einräumen." Uo.

58 Tatiana Synodinou: Navigating User Lawfulness in European Copyright Law: From Lawful Use to Lawful Access. *Kluwer Copyright Blog,* 2025. március 19., https://copyrightblog.kluweriplaw.com/2025/03/19/navigating-user-lawfulness-in-european-copyright-law-from-lawful-use-to-lawful-access/.

59 A szoftver irányelv [az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelve (2009. április 23.) a számítógépi programok jogi védelméről] 5. cikke; az adatbázis-irányelv [az Európai Parlament és a Tanács 96/9/EK irányelve (1996. március 11.) az adatbázisok jogi védelméről] 6. cikk (1) bekezdése; a Usedsoft-ügyben (UsedSoft GmbH kontra Oracle International Corp., C128/11. sz. ügy, ECLI:EU:C:2012:407) hozott ítélet rendelkező része, 2): „valamely felhasználói licenc újraeladása esetén – ami magában foglalja a számítógépi programnak a szerzői jog jogosultja internetes oldaláról letöltött példányának újraeladását is –, [...] az említett licenc második megszerzője,

A Svensson-ügyben azonban az EUB – a hiperlink-elhelyezés szempontjából – nyíltan ugyan nem leírva, de bújtatottan azt az álláspontot képviselte, hogy ha egy jogosult korlátozás nélkül lehívásra hozzáférhetővé tételt engedélyez, akkor nem tilthatja meg, hogy bárki a védett tartalomra vezető hiperlinket helyezzen el (ebből a szempontból a hiperlink fajtája nem lényeges). Ezt azonban az 'új nyilvánosság' követelményének hiányával indokolta az EUB, vagyis a nyilvánossághoz közvetítési jog uniós jogban kidolgozott fogalmi rendszerét olvasta rá a hiperlink elhelyezésére.[60] Ficsor Mihály elemzése kiválóan mutat rá arra, hogy a nemzetközi szerzői jogban nem létező 'új nyilvánosság' követelmény támasztása valójában egy ráutaló magatartással (*implied consent*) megadott engedélyt takar.[61]

Úgy tűnt, hogy azt az erősen kritizált álláspontot, amelyből az tűnhetett ki, hogy az interneten korlátozás nélkül elérhető védett tartalom 'közkincs', a Renkhoff-ügyben helyrehozta az EUB,[62] azonban a GS Media-[63] és főleg a Soulier és Doke-ügyben[64] ismét csak előkerült – egyáltalán nem logikailag zárt rendben – a ráutaló magatartás mint a harmadik személyekre is kiterjedhető felhasználási jogszerzés alapja.[65] Az EUB szerint

valamint a licenc minden további megszerzője hivatkozhat az ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdése szerinti terjesztési jog kimerülésére, ebből következően azokat az ezen irányelv 5. cikke (1) bekezdésének értelmében vett jogszerű megszerzőknek lehet tekinteni, akiket megillet az utóbbi rendelkezés szerinti többszörözési jog."

60 Nils Svensson és társai kontra Retriever Sverige AB, C466/12. sz. ügy, ECLI:EU:C:2014:76.

61 Ficsor Mihály: Svensson: honest attempt at establishing due balance concerning the use of hyperlinks – spoiled by the erroneous „new public" theory. *Copyright See-saw,* 2018. július 11., http://www.copyrightseesaw.net/uploads/fajlok/Svensson%20(black)%20and%20the%20new%20public%20theory.doc.

62 „A [...] »nyilvánossághoz közvetítés« fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az kiterjed a korábban valamely internetes oldalon a szerzői jogi jogosult engedélyével, a letöltést megakadályozó korlátozó intézkedés nélkül közzétett valamely fényképnek egy másik internetes oldalon való online elérhetővé tételére." Land Nordrhein-Westfalen kontra Dirk Renckhoff, C-161/17. sz. ügy, ECLI:EU:C:2018:634, rendelkező rész.

63 GS Media BV kontra Sanoma Media Netherlands BV és társai, C-160/15. sz. ügy, ECLI:EU:C:2016:644.

64 Marc Soulier és Sara Doke kontra Ministre de la Culture et de la Communication és Premier ministre, C-301/15. sz. ügy, ECLI:EU:C:2016:878.

65 Ficsor Mihály: GS Media and Soulier: may the hyperlink conondrum be solved – and the „new public", „specific technical means" and „restricted access" theories be neutralized – through the application of the implied license doctrine and the innocent infringment defense? *Copyright See-saw,* 2018. augusztus 4., http://www.copyrightseesaw.net/uploads/fajlok/BestWater,%20GS%20Media%20and%20Soulier.doc.

„[az InfoSoc-irányelv] 2. cikkének *a)* pontja és 3. cikkének (1) bekezdése nem határozza meg pontosan azt, hogy a szerző hozzájárulásának milyen formában kell manifesztálódnia, így e rendelkezéseket nem lehet úgy értelmezni, hogy e hozzájárulást explicit formában kell kifejezni. Ellenben úgy kell tekinteni, hogy az említett rendelkezések azt is lehetővé teszik, hogy e hozzájárulást implicit formában[66] fejezzék ki. [... a] Bíróság úgy ítélte meg, hogy olyan esetben, amikor egy szerző előzetesen, explicit formában, jogfenntartó nyilatkozatok nélkül engedélyezte cikkeinek valamely kiadó honlapján történő közzétételét, anélkül hogy egyébként az e művekhez más internetes oldalakról való hozzáférést korlátozó műszaki intézkedéseket alkalmazott volna, lényegében úgy kell tekinteni, mintha e szerző az említett művek nyilvánossághoz közvetítését az internetezők egésze számára engedélyezte volna."[67]

Az tehát a látszat, mintha továbbra is fennállna az EUB-nek az 'új nyilvánosság' Svensson-ügyben kifundált követelménye mögé elbújtatott tévedése, amely szerint ráutaló magtartással is meg lehet adni bármely további felhasználónak is lehívásra hozzáférhetővé tételi engedélyt, és ehhez elegendő, ha a jogosult engedi korlátozás nélkül lehívásra hozzáférhetővé tenni a védett tartalmat. E következtetés azonban – hangsúlyozzuk – ellentétes a Soulier és Doke-döntést megelőző Renkhoff-ügyben hozott ítélettel, amelyből világosan kitűnik, hogy csak engedéllyel lehet lehívásra hozzáférhetővé tenni (értsd: felhasználni bármely módon) egy újabb honlapon egy másik honlapon korábban – korlátozás nélkül – lehívásra hozzáférhetővé tett tartalmat.

Még azt is hozzá kell tenni, hogy a Soulier és Doke-ügy utalása a ráutaló magatartásra nem a rendelkező részben, hanem az indokolásban van. A döntés nem szerződéses ügyben született, hanem egy speciális kiterjesztett közös jogkezelési szabályt, pontosabban a tiltakozási jog szabályát értékelte.

---

66 A magyar verzió megfogalmazása ('implicit forma') megnehezíti a probléma lényegének – ráutaló magatartás – fellelését a döntésben. Az angol változat '*implicit consent*', a német '*implizite Zustimmung*' kifejezést használ, ezeknek a magyar változat megfelel. Az *implied consent*, *konkludentes Verhalten* (*factum concludent*) azért hiányzik a szövegekből, mert az uniós jogban nincs egységes jognyilatkozattan, és ezt tükröző szabálycsoport.

67 Soulier és Doke (64. lj.) 35. és 36. bekezdések.

A helyzetet tovább bonyolítja, hogy a magánmásolási kivétel csak jogszerű forrásra nézve alkalmazható, ez a fogalom pedig csak az ACI Adam-döntésben[68] került elő, sajnos részletes magyarázat nélkül. A rendelkező rész az InfoSoc-irányelvbe ütközőnek tekinti az olyan nemzeti szabályozást, „amely nem tesz különbséget azon esetek között, amelyekben a magáncélú többszörözésre jogszerű forrásból, illetve amelyekben jogellenes forrásból került sor."[69] Arra azonban nem tér ki, hogy a jogszerű forrás mit jelent. Internetes kontextusban olyan forrást, amelynek jogosultja érvényes szerződésben engedélyezte a lehívásra hozzáférhetővé tételt, vagy amely valamely szabad felhasználás útján vált a másolásra hozzáférhetővé? Más szóval, ha a védett tartalom a jogosult érvénytelen vagy nem létező szerződésének teljesítésével vált lehívásra hozzáférhetővé, akkor a forrás jogszerűtlen?

Mivel díjigénnyel ellentételezett szabad felhasználásról van szó, ezért nincs különösebb értelme a jogszerűséget – ebben a kontextusban – szorosan értelmezni. Ha feltesszük, hogy ráutaló magatartás útján nem lehet érvényesen felhasználási jogot engedni (vagyoni jogot átruházni), illetve feltesszük, hogy még abban az esetben is, ha a ráutaló magatartás érvényes jognyilatkozatot eredményez, azonban a hallgatás nem minősülhet ráutaló magatartásnak, és a bárhogyan is, de érvényesen megszerzett felhasználási jog külön hozzájárulás nélkül nem terjed ki harmadik személyre, a magáncélú másolatkészítéshez kapcsolódó, kártalanítási jellegű kompenzáció a tág értelmezést teszi indokolttá.

Egyébként az Szjt. 45. § (2) bekezdésének *a)* pontja [„nem kizárólagos, ingyenes, a 26. § (8) bekezdés második mondatában meghatározott felhasználási jogot engedő szerződés"], amelynek alapján tevőleges ráutaló magatartással is érvényesen engedhető felhasználási jog, szubminimálisra csökkenti a tárgyalt esetben a jogellenes forrás megállapíthatóságát. A hazai törvény 2021-es módosításának az indokolása sem tér ki arra, hogy pontosan milyen esetekben lehet jogszerű forrásokról beszélni.[70]

---

68 ACI Adam BV és társai kontra Stichting de Thuiskopie és Stichting Onderhandelingen Thuiskopie vergoeding, C-435/12. sz. ügy, ECLI:EU:C:2014:254.

69 Uo. 1. rendelkező rész.

70 „A 35. § (1) bekezdésének kiegészítése az Európai Unió Bíróságának C-435/12. számú ACI Adam ügyben hozott döntésének a magyar jogban történő megjelenítését célozza." Indokolás a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi XXXVII. törvényhez.

Arra azért ügyelni kell, hogy a ráutaló magtartásnak – a magyar jog alapján – tevőlegesnek kell lennie. Az Szjt. 3. § és a Ptk. 2:55. § útján alkalmazandó Ptk. 6:4. § (4) bekezdése („a hallgatás vagy valamilyen magatartástól tartózkodás a felek kifejezett rendelkezése alapján minősül jognyilatkozatnak") szerint nem létező az a bármely felhasználás megengedésére tett olyan jognyilatkozat, amelyet a jogosult hallgatására, tartózkodására kívánna a felhasználó alapozni, hacsak nem született előzetes megállapodás e magatartás beleegyezéssé minősítéséről.

Végül pedig az a kérdés, hogy ráutaló magatartásra épülhet-e a szerződéssel jogot szerzett felhasználótól különböző személy által megvalósított jogszerű többszörözés vagy szabad felhasználás, megjelenik a TDM- (szöveg- és adatbányászati) kivételben, pontosabban annak értelmezésében is. A bemeneti adatként felhasználni kívánt védett tartalomhoz való jogszerű hozzáférés mind a kutatási célú, mind a 'nem kutatási célú' TDM-nek is – az egyik – előfeltétele.[71] A jogszerű hozzáférést enyhén szólva is meglepő módon értelmezi a CDSM-irányelv. Ami a kutatási célú TDM-kivételt illeti, a (14) preambulumbekezdés így szól: „Például a kutatóhelyek vagy a kulturális örökségvédelmi intézmények által [...] a jogszerű hozzáférés magában kell, hogy foglalja az online szabadon elérhető tartalmakhoz való hozzáférést is." A forprofit-TDM esetében ugyanezt találhatjuk [(18) preambulumbekezdés]: „E kivétel vagy korlátozás csak akkor kell, hogy alkalmazandó legyen, ha a műhöz vagy más védelem alatt álló teljesítményhez a kedvezményezett jogszerűen fért hozzá, beleértve azt az esetet is, amikor azt az interneten a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tették [...]."

Az MI-rendelet[72] 53. cikk (1) bekezdés *c)* pontja szerinti, a nem kutatási célú TDM-mel szemben fennálló tiltakozási/fenntartási jog gyakorlásának biztosítására irányuló kötelezettség[73] betartásának módját az MI Iroda keretében, munkacsoportok útján *Code of Practice*-be (CoP) foglalják. Ennek legutóbbi, viták övezte

71 Szjt. 35/A. § (1) bekezdés *a)* pont, (2) bekezdés *a)* pont.

72 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1689 rendelete (2024. június 13.) a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet).

73 Az általános célú MI-modellek szolgáltatóinak „a szerzői és kapcsolódó jogokra vonatkozó uniós jognak való megfelelésre irányuló politikát kell bevezetniük, és különösen azért, hogy azonosítsák és betartsák az (EU) 2019/790 irányelv 4. cikkének (3) bekezdése szerint kifejezett jogfenntartást, többek között a legkorszerűbb technológiák révén."

verziójából[74] világosan kitűnik, hogy a kódex alkotói szerint bármilyen, a világhálón elérhető védett tartalom jogszerű bemeneti adat, ha nem korlátozzák az adathoz/tartalomhoz való hozzáférést. A korlátozás – mint a Bild-Kunst-ügyből[75] a beágyazott link elhelyezhetőségének kérdésében megtudható – hatásos műszaki intézkedést jelent. A jogosultak, akiknek a TDM-mel szembeni fenntartási (*opt out*) joggyakorlását hivatott a CoP biztosítani, azon az állásponton vannak, hogy jogszerű csak az a forrás lehet, amely ellenőrizhetően engedélyezett, vagy szabad felhasználás alá esik, vagy védelem alatt nem álló (pl. folklór, lejárt védelmi idő) tartalmat tesz lehívásra hozzáférhetővé, és ezt az általános célú MI-rendszerek szolgáltatóinak kellene biztosítania, vagy legalábbis a feltételek meglétét ellenőrizhetővé kellene tenniük. Ha kissé mélyebben nézzük az át nemigen hidalható véleménykülönbséget, elérünk ahhoz a szerzői jogi szerződési kérdéshez, hogy a ráutaló magatartás, és ezen belül különösen a nem tevőleges ráutaló magtartás, a hallgatás vajon jogszerűvé teszi-e a bemeneti adat forrását a TDM kivétellel élni kívánó kedvezményezett, vagy a TDM kivétellel szembeni jogfenntartást betartani kívánó MI szolgáltató számára.

Ezt a kérdést ma még a kiigazodást lehetővé nem tevő háttér előtt nem lehet kielégítően megválaszolni. Vagy az EUB fog erre előbb-utóbb kérdést kapni egy előzetes döntéshozatali kérelemben, vagy egy jövőbeli szerzői jogi jogalkotástól várhatunk eligazítást.

6. Lezárult -e a szerzői jogi szerződési jog harmonizációja?

A kérdésre nyugodtan lehet nemmel válaszolni. A CDSM-irányelv szerződési szabályainak az átültetése, amelyet fentebb táblázatban foglaltunk össze, nyitva

74 European Commission: Third Draft of the General-Purpose AI Code of Practice published, written by independent experts. *Digital-strategy.ec.europa.eu,* 2025. március 11., https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/third-draft-general-purpose-ai-code-practice-published-written-independent-experts.

75 VG Bild-Kunst kontra Stiftung Preußischer Kulturbesitz, C392/19. sz. ügy, ECLI:EU:C:2021:181: „nyilvánossághoz közvetítésnek minősül a szerzői jogi védelem alatt álló, a nyilvánosság számára valamely internetes honlapon a szerzői jogok jogosultjának engedélyével szabadon hozzáférhetővé tett műveknek valamely harmadik fél internetes oldalába az áthivatkozás technikája útján történő beágyazása, ha arra az e jogosult által az áthivatkozás ellen hozott vagy kezdeményezett védelmi intézkedések megkerülésével kerül sor."

hagyott kérdéseket. Ez az állapot nem a hazai jogalkotó hibája, inkább az uniós jogalkotó választott 'túl ideális' eszközöket a felek szerződési pozíciójának a kiegyensúlyozására.

Mint említettük, a szerződés tárgyának meghatározása hiányzik az uniós jogból, szerencsére e hiányt a hazai jog kiválóan pótolja. A felhasználási szerződés Szjt.-beli fogalma, a háttér Ptk. vagyonijog-átruházási szerződés (6:202. §) fogalma, a szerződések, és a kötelmek általános szabályai jól szerkesztett épületet képeznek. A védelemre szoruló szerződő felek meghatározásán lehetne javítani, ezt fentebb, az uniós szabályozás sporadikus jellegének elemzésekor kifejtettük.

A *bestseller*-klauzula alkalmazásának a teljes hiánya immár csaknem 30 éve azt mutatja, hogy talán szociológiai okokból, de ezt az eszközt nem alkalmazzák. Egyébként egy *royalty* típusú, visszatérő díjazást tartalmazó szerződés esetén álláspontunk szerint nemigen van tere a *bestseller*-klauzulának.[76] Ami az átláthatósági követelményeket illeti, helye lett volna műfajta szerinti (tartalomágazati) korlátozásnak, mert számos példa hozható fel arra, hogy értelmetlen a felhasználót terhelő széles tájékoztatási kötelezettség, amely kiterjed a felhasználási módokra és a jog gyakorlásából elért bevételekre. Enyhén szólva is nagyon nehézkesen lehet alkalmazni az átláthatósági szabályokat – hogy csak néhány példát említsünk – az építészeti alkotásra és annak tervére, a műszaki létesítmény tervére, az iparművészeti alkotásra és annak tervére, az ipari tervezőművészeti alkotásra, a védjegy céljára készített képzőművészeti alkotásra, a reklám céljára készített műre vagy nyújtott előadóművészi teljesítményre, az akár köz-, akár magánterületen felállítandó szoborra és annak tervére, míg viszont a szoftver esetében – annak funkcionalitásától függően – elég széles tere lenne a transzparenciának, és az erre épülő díjkiigazításnak.

Tisztelet a kivételnek, de vonakodnak a felek attól, hogy az átláthatósági követelmények teljesítésének módjáról megállapodjanak ott, ahol ez kötelező. A felhasználók abban bíznak, hogy a szerző/előadóművész nem él a kógens szabály alapján fennálló tájékoztatási jogával, a szerzők/előadóművészek nagy része pedig egyáltalán nem kíván foglalkozni a szerződés utóéletével. A szerződés megkötésekor kíván egy általa reálisnak tartott ellenértékhez jutni, nem akar elszámolásokat vizsgálgatni vagy

76 Ezt áttételesen bizonyítja az előadóművészeket a védelmi idő felemelésére tekintettel (50-ről 70 évre a törvény szerinti feltételek mellett) megillető kiegészítő díjazás jogintézménye. E díjazás csak akkor jár az előadóművésznek, ha nem ismétlődő díjazásban (*royalty*) állapodott meg a hangfelvétel-előállítóval. Lásd Szjt.74/A. §.

vizsgáltatni, nem kíván vitát a felhasználóval, más szóval alkotóként/művészként, és nem jogkezelőként óhajt élni. A tájékoztatási kötelezettség szerződési rendezése pedig kívánatos lenne, mert például az írásba foglalási kötelezettség e nyilatkozatra nem terjed ki,[77] tehát érdemes a nyilatkozattétel módját meghatározni, mint ahogy az üzleti titok megtartásáról is érdemes lenne külön rendelkezni.

A gyengébb fél védelmét a legjobban a kollektív felhasználási szerződések szolgálnák.[78] Ezek megkötését az uniós versenyhatóság előmozdítja,[79] és komoly hagyományuk van az 1921-es szerzői jogi törvény gyakorlatában,[80] a mai felhasználási szerződési kultúra azonban szemmel láthatólag nem igényli azokat. Azt ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy az állami vagyonba tartozó szerzői/szomszédos jogok és felhasználási jogok gyakorlása körében[81] ászf-ek és díjlisták, vagy számítási módok kínálnak egységes rendezést, és például a nemzeti tervvagyon körén kívül is kamarai ajánlott díjszámítás áll rendelkezésre.[82]

Az Európai Parlament[83] és az uniós jogosulti érdekképviseleti szervezetek[84] sem gondolják lezártnak a szerződési jog szabályozását. Az USA-beli filmelőállítók és a *streaming*platformok fenntartói által diktált *buy out* szerződések a kritikák tárgyai, amelyek jövőbeli felhasználási módokra is kiterjedően teljes körű jogátruházást írnak

---

77 Szjt. 50/A. §; Ptk. 6:6. § (2) bekezdés, 6:7. § (1) bekezdés.

78 Szjt. 50/A. § (9) bekezdés; *Nagykommentár* (50. lj.), az 50/A. §-hoz fűzött magyarázat 6. pontja.

79 A Bizottság 2022/C 374/02. közleménye: Iránymutatás az uniós versenyjognak az egyéni önfoglalkoztatók munkafeltételeire vonatkozó kollektív megállapodásokra történő alkalmazásáról.

80 Vö. Legeza Dénes István: *„Egyszer mindenkorra és örökáron" – a szerzői jog és forgalomképessége Magyarországon a reformkortól 1952-ig* [Doktori értekezés]. Szeged, Szegedi Tudományegyetem, 2017, 4.2. fejezet, 85–96., https://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/3982/1/Legeza_Denes_ertekezes.pdf.

81 Nemzeti médiavagyon – MTVA, nemzeti filmvagyon – Nemzeti Filmintézet, nemzeti tervvagyon – ÉKM.

82 https://mek.hu/szakmagyakorlas-dijszamitas, és https://mek.hu/media/files/2019/szabalyzatok/Megvalosult_epulet_szerzoi_jogdij_szabalyzat_MEK_SEGEDLET_201901008.pdf.

83 Lásd: Az Európai Parlament 2021. október 20-i állásfoglalása a művészek helyzetéről és a kulturális helyreállításról az Unióban (2020/2261(INI)); Az Európai Parlament 2021. október 20-i állásfoglalása Az európai média a digitális évtizedben: a helyreállítást és átalakulást támogató cselekvési terv (2021/2017(INI)).

84 ECSA: *Audiovisual Composers' Contracts – Current Practices, Challenges and Recommendations.* A report by the European Composer and Songwriter Alliance (ECSA), January 2025, https://composeralliance.org/media/1803-ecsa-report-on-audiovisual-composers-contracts-2025.pdf.

elő általában visszatérő díjazás nélkül. A szerződéseket az EU-n kívüli állam joga alá helyezik. Az anyagok e szerződési gyakorlatot korlátozó szabályozást szorgalmaznak.

Végül megemlítjük a CDSM-irányelv szerződési szabályainak értelmezésére szolgáló második, egyelőre el nem döntött előzetes döntéshozatali ügyet.[85] A belga jogalkotó a létező, lehívásra hozzáférhetővé tételi kizárólagos jog mellett kötelező közös jogkezelésben érvényesíthető díjigényt vezetett be a szerzők és az előadóművészek javára *streaming* és tartalommegosztás esetében. Az érintett szolgáltatók ezt 'nem vették jó néven', az ügy eljutott a belga alkotmánybíróságig, amely elegánsan előzetes döntéshozatalra utalta az ügyet. A belga jogalkotó nem tett mást, csupán alkalmazta a CDSM-irányelv 18. cikkébe foglalt felhatalmazást, amely szerint a tagállamok mechanizmusokat vezethetnek be az arányos és megfelelő díjazás biztosítása érdekében. Úgy vélte – messzemenően helyesen –, hogy a bérleti irányelvbe bevezetett jogátruházás, illetve felhasználási jog engedése mellett külön fennálló szerzői és előadóművészi díjigényt a technikai változásokhoz kell igazítani. A hordozók bérbeadásának ma a *streaming* és a tartalommegosztás felel meg. E cikk szerzője szerint a belga jogalkotónak aggálytalanul igaza van. Sántikáló tájékoztatási jog, és az alkuerő különbsége miatt nem alkalmazott *bestseller*-klauzula helyett a gyengébb felet el nem idegeníthető, és csak a megfelelő alkuerővel rendelkező közös jogkezelő szervezet által érvényesíthető, külön díjigénnyel lehet hatékonyan védeni.

Az más kérdés, hogy az EUB számos egérúton elmenekülhet az igazságos döntés elől. Például egyszerűen annyit mondhat, hogy a CDSM-irányelv 18. cikk tárgya az egyedi felhasználási szerződés, ezért a külön jogforrásban szabályozott közös jogkezelés, különösen annak kötelező módja nem írható elő a 18. cikk alapján. Elindulhat arrafelé is, hogy a CDSM-irányelv kötelező szerződési szabályai annyira megerősítették a gyengébb felet, hogy a felhasználóval kötött szerződésében maga kialkudhatja a megfelelő és arányos díjat. További ötleteket a cikk szerzője nem kíván adni...

85 Streamz és társai, C-663/24. sz. ügy, egyelőre csak a kérdésekhez lehet hozzáférni.